

(11)

TÜRKİYE'DE ARAPÇA ÖĞRENİMİNİN ZORLUKLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Yrd. Doç. Dr. İbrahim USTA

ÖZET

Yeni bir dil öğrenmek, “o dile ait birtakım dil bilgisi kurallarını ve kelimelerini ezberleyerek, bunları günlük hayatta kullanabilmek” diye tarif edilebilir. Dilbilgisi ve kelime ezberlemek, o dili konuşabilmenin en önemli öğeleri olmakla birlikte, kişiyi dil öğreniminde amacına ulaştıracak olan bir takım püf noktaları olmadan çok faydalı olmamaktadır. Püf noktaları kişiye dil öğreniminde kolaylıklar sağlar ve çalışma alışkanlığı kazanmasında büyük önem arz eder. Bu çalışmada Arapça öğretimindeki temel zorluklara değinilmiş, bununla birlikte, bir takım kolaylıklar gösterilerek, öğrencinin bu dili severek öğrenmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Dil öğrenimi, Yabancı dil.

(THE CHALLENGES AND SOLUTIONS OF LEARNING ARABIC IN TURKEY)

ABSTRACT

Learning a new language can be described as “memorizing some of the grammar rules and vocabulary and to be able to use them in daily life”. Although being the most important elements to speak that language, grammar and memorizing vocabulary won't be useful enough without a number of other tricks for the purpose of the language learner. Those tricks provide facilities for the learning of the language and take a major importance in the habit of studying of the person. In this study, the main challenges in teaching Arabic is mentioned, besides; by showing a number of facilities, it is aimed for learner to learn the language by enjoying himself.

Keywords: Arabic, Foreign language, Language learning.

GİRİŞ

İlk defa Asur kralı III. Salmanasar'ın (m.ö. 858-824) yıllıklarının, m.ö. 853 yılındaki büyük bir ayaklanmanın bastırılmasını anlatan kısmında rastlanan “Arap” kelimesinin menşei, dilcilerin çeşitli izah tarzlarına rağmen hala karanlıktır. Bu kitabede milâttan önce 853'te Hama'nın kuzeyindeki Karkar'da yapılan savaşı Gindibu Aribi 1000 deve vererek desteklemiştir. Bu tarihten itibaren milâttan önce VI. yüzyıla kadar Asur ve Bâbil kitabelerinde Aribi, Arabu ve Urbi adlarına sık sık rastlanır. Bazılarına göre kelime “batı” anlamına gelen bir Sâmi kökten türemiş olup, ilkönce Mezopotamyalılar tarafından Fırat'ın batısında oturanlar için kullanılmıştır. Başka bir görüşe göre Arap kelimesi “kara ülkesi” veya “step” anlamına gelen İbranice “arabh” ya da göçebelerin hayatını ifade eden “erebh” kelimesi ile ilgilidir. Ayrıca Arap kelimesinin “çöl”, “çölde yaşayan kimse” anlamına geldiğini kabul edenler de

vardır.¹⁴⁵ A. Subhi Fırat'a göre ise bu kelime beldelerde oturanlarla çölde yaşayanları kapsamaktadır. Çoğul bir kelime olan "el-A'râb" kelimesi çölde oturan bedevi anlamına gelmektedir. Yine "el-A'râb el-ârîbe" ve "el-'Arab el-'arba" gibi ifadeler Arap kelimesinin tekidi olup, hakiki ve gerçek Arap manasında kullanılmıştır.¹⁴⁶

Araplar bugünkü Arapçadan önce, Güney Arabistan'da geliştirdikleri "el-müsned" denilen bir yazı kullanmışlardır. Bu yazı bitişik olarak yazılan Nabat yazısının geliştirilmiş bir versiyonu olmaktadır. Bundan hareketle Arap yazısının Nabatî ve Ârâmî halkalarıyla Fenike yazısına bağlandığı bilimsel bulgularla keşif ve ispat edilmiştir.¹⁴⁷

Bugün itibariyle yaklaşık 300 milyon insan tarafından konuşulan ve Ortadoğu'nun en temel dillerinden birisi olan Arapça, gelişimini Kur'an-ı Kerim'in bu dille indirilmesine borçludur. Aksi halde Akadça, Sümerce, Babilce gibi ölü bölge dilleri olmaktan kurtarılmış, Kur'an-ı Kerim'in korunması ve anlaşılması adına ortaya çıkan sarf ve nahiv ilimleri sayesinde, dünyanın en önemli dilleri arasındaki yerini almıştır.

NEDEN YABANCI DİL ÖĞRENEMİYORUZ

Dil öğretmek insana öncelikli olarak okuma ve yazmayı öğretmek demektir. Daha sonra okuduğunu, dinlediğini doğru anlayabilecek bir zihin düzeyine getirmek, mezkûr dilin dil kurallarını (gramer) öğrendikten sonra, kendisine yabancı olan bu dille artık kendi düşüncelerini sözle, yazıyla doğru anlatma yeteneğini kazanmaya başlamak, yabancı saydığı dildeki edebiyat eserlerini okuyabilmek, okurken bunlardan zevk almak, bu eserler yoluyla o dile ait ne varsa paylaşmak demektir.¹⁴⁸

20. yüzyılda başlayan teknolojik gelişmeler (Telgraf, Telefon, Radyo, Tv, İnternet v.s.) insanlar arasındaki iletişim ve ilişkilerin gelişme ve yoğunlaşmasına büyük fayda ve imkânlar sağlamıştır. Aynı zamanda yine bu süreç; uluslararası ilişkilerin gelişmesine bağlı olarak dil öğrenimine/öğretimine duyulan ihtiyacı da gündən güne artmıştır. Bu ihtiyacı gidermek için harekete geçen dilbilimciler, dil öğretimi alanında yeni sistem ve yöntemler, farklı öğretim yolları üzerinde çalışmalar yapmışlar, bu alanda yüzlerce değerli eser bırakmışlardır.

Türkiye'de sürdürülen yabancı dil öğretimi yıllardır tartışıldığı halde bir türlü çözüme kavuşturulamayan sorunların başında gelmektedir. Sorunun önemi hem devlet ve hem de halk tarafından fark edilmiş olmasına rağmen, yine de doyurucu sonuçlar elde edilememiştir. Bu sorunların temelini inmek gerekirse, iki temel başlık altından toplamak mümkündür:

1- Yöntemsel hatalar: Osmanlı'dan beridir devam etmekte olan yabancı dil öğrenme kültürü değişime uğramadan sürmektedir. Şöyle ki: Latincenin kullanılamaz(ölü) bir dil haline gelmesinden sonra bu dil, Aristokrat Avrupalının ilgisini çekmeye devam etmiştir. Soylular estetik duygularını geliştirmek ve Latince eserleri okuyup anlamalarını sağlamak amacıyla, Latince metinler üzerine

* - Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü.

¹⁴⁵ - Kenan Demirayak, Arap Edebiyatı Tarihi - 1; Cahiliye Dönemi, Fenomen Yay., Erzurum 2009, s.29; İslam Ansiklopedisi, T.D.V. Yay., İstanbul 2001, c.3 s.316.

¹⁴⁶ - A. Subhi Fırat, Arap Edebiyatı Tarihi, (Başlangıçtan XVI. Asra kadar), İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1996, c.1 s.20.

¹⁴⁷ - ayrıntılı bilgi için bkz; İslam Ansiklopedisi, T.D.V. Yay., İstanbul 2001, c.3 s.316-318.

¹⁴⁸ - Beşir Göğüş, Türkçe Öğretimine Genel Bir Bakış, TED Yay., Ankara 1993, s. 5.

yoğunlaşmışlardır. Bu amaca ulaşmak için de Latince dil bilgisi kurallarına odaklanan, okuduğunu anlamaya, metin çözümlemesine ve tercümeyle dayanan bir yöntem oluşmuştur. Kısaca, ölü bir dil olan Latince sebebiyle, ortaya yeni bir dil öğrenme yöntem ve tekniği çıkmıştır. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar Translation Method) adı verilen bu geleneksel yöntem, günümüze kadar ortaya çıkan hemen bütün yöntemler ve yabancı dil öğretimi üzerinde etki bırakmıştır. Avrupa'da başlayan bu yöntem zamanla Osmanlı'ya sirayet etmiş, Osmanlı bunu hem Arapça hem de diğer yabancı dil öğreniminde kullanmış, nesilden nesile geçen bu metot, kendisini modern dünyada bir türlü yenileyememiştir.¹⁴⁹

2- Dil eğitim planlamalarının yetersizliği: Yabancı dil eğitimi üzerinde bu kadar durulmasına ve kaynak ayrılmasına rağmen, dil eğitim planlanması üzerine alınan kararlar bilimsel verilere dayanmamakla birlikte, genellikle bu kararlar daha çok siyasi iktidarların görüşlerine ve bürokratların kişisel düşüncelerine dayanmaktadır. Verilere dayanan somut ve bilimsel bir alt yapı oluşturulmadan, yabancı dil eğitimi konusunda sık sık yeni kararlar alınmakta ve uygulamalar yapılmaktadır. Bu tür değişiklikler yabancı dil eğitimine amaçlanan katkıyı sağlayamamakta, zaman ve kaynak israfına neden olmaktadır.¹⁵⁰

BİR YABANCI DİL OLARAK ARAPÇA

İnsanoğlu tarih boyunca değişik amaç ve hedefler için, farklı biçimlerde yabancı dil öğrenmişlerdir. Fertlerin başka bir toplum içinde hayatını idame ettirmek zorunda kalması, kendi kültürel değerlerini koruyup diğer kültürlerle aktarma isteği, diğer kültürleri merak edip öğrenme isteği veya siyasi, ekonomik, askeri, bilimsel, sanatsal, turizm, eğitim, kültür ve haberleşme gibi alanlarında işlerini yürütmek için başka dilleri öğrenme gereksinimi duymuşlardır. Bu sebeplere binaen günümüzde yabancı dil öğrenimi hızla artmaktadır. Yabancı bir dil bilmek, o dili başkalarına başarılı şekilde öğretebilmek demek değildir. Mezkûr dil öğretiminde planlama, bu planı uygulama ve değerlendirme süreci çok büyük önem arz etmektedir. Bahsi geçen dili bilmekle birlikte, o dilin edinimi, öğretimi ve kullanımı aynı şekilde yabancı dilbilimin çalışma alanı içerisinde değerlendirilmelidir.

Arapça kendisine has bir kültürel ortamda oluşmuş Türkiye insanı için yabancı bir dildir. Gerek harfleri, gerekse farklı ses sistemi ve dilbilgisi bakımından Türkçeden farklı olarak, Bu sebeple, Arapça öğretiminde bu gerçek, göz önünde bulundurulmalı ve öğretiminde bu esasa uygun olarak metot ve tekniklerle yapılmalıdır. Yüzyıllardır farklı yöntem ve metotlar uygulanmasına rağmen, Arapça öğretiminde sonuç neredeyse hep aynı olmuştur. Ancak dilbilimde ve öğretim yöntemlerinde ortaya çıkan gelişmeler Arapça öğretiminde de yeni arayışlara sebep olmuştur. Orta birinci sınıftan lise son sınıfa kadar 7-8 yıllık bir zaman diliminde bir türlü Arapça öğrenilememektedir. Bunun üç temel sebebi olabilir.

Birinci sebep; Öğrencinin yabancı dile karşı olan ilgisizliğidir. Türkiye'de gerek devletin dil eğitimine olan teşvik ve desteğinin yetersizliği, gerekse ailelerin

¹⁴⁹ - geniş bilgi için bkz; Berke Vardar, Dilbilim Yazıları, Multilingual yayınları, İstanbul 2001, s.160-166 v.d.; Diane Larsen-Freeman, Techniques and Principles in Language Teaching, Oxford University Press, Oxford 1986, s.4.

¹⁵⁰ - Ali Işık, Yabancı dil eğitimimizdeki yanlışlar nereden kaynaklanıyor?, Journal of Language and Linguistic Studies Vol.4, No.2, October 2008, s.18-21.

gelir düzeyinin düşük olması neticesinde, çocuklarını okul harici dil kurslarına göndermemesi gibi nedenler öğrencinin yabancı dil eğitimine karşı ilgisini köreltmektedir. Ayrıca öğrenci gerek dâhili gerekse harici sebeplerden dolayı, derse olan motivasyonunu kaybetmekte ve buna bağlı olarak sınıfta derse katılma, sınıfta dersi iyi dinleme, dersi evinde tekrar etme, verilen ev ödevlerinin yapma, ders kitapları haricinde yabancı dilde yazılmış seviye uygun yardımcı kitaplara başvurma, öğrendiği dilde yayın yapan televizyon kanallarının izleme gibi aktivitelerini uygulanmamaktadır. Hangi bilim ve ya ilim dalı olursa olsun o bilginin elde edinimi öncelikle öğrencinin kişisel zekâsı ve gayretine bağlıdır. Öğrenim tekniği ne kadar doğru olursa olsun öğrencinin gayreti olmaksızın başarıya ulaşmak pek mümkün değildir. Bu yüzden yabancı dil öğrenmek isteyen bir öğrencinin kesinlikle günlük çalışması, günlük en az iki saat vakit ayırması gerekmektedir. Zira bilginin edinilmesindeki en önemli faktörlerden birisi sürekliliktir. Yukarıdaki sebepleri çoğaltmak elbette mümkün olmakla birlikte, ortaya çıkan sonuç ister İngilizce ve Fransızca gibi batı, isterse Arapça ve Farsça gibi doğu dili olsun, sorunları hep aynıdır. Acaba ben bu dili neden öğrenemiyorum? Öğrenci psikolojisi veya penceresinden baktığımızda “başarılı öğrenci” veya “öğrenen kişi” olabilmenin yolunun şu dört temel kurala uymayı gerektirdiğini gözlemlemekteyiz.

- İlgi alanının sürekli canlı tutulup, genişletmek suretiyle merak duygusunu uyandırıp, bu şekilde kendisini derslere motive etmek.

- Öğrenme miktarını kesintisiz hale getirmek ve bundan korkmamak. Başka bir tabirle öğrenmekten korkmamak, sıkılmamak ve bıkmamak.

- Bilgi ihtiyacını kesin bir şekilde belirleyip, neleri bilmek istediğimizi, ne kadar ve ne zamana kadar bilmemiz gerektiğini saptamak.

- Öğrenme amacınızı belirlemek kaydıyla, daha kısa bir zaman etkili dil sahibi olmak. Başka bir tabirle hangi sebebe binaen dil öğrenmek durumunda kaldığı sorusunun cevabını belirlemek. (ticaret, eğitim/öğretim, hobi v.s.)

İkinci sebep; Öğretmenin dili öğretmedeki yetersizliğidir. Bundan kasıt öğretmenin bilgi eksikliği olmayıp, öğrencinin kapasite ve ilgi alanlarını çözememesi, gerek metot ve gerekse materyal seçiminde en uygun olanı tercih etmemesi kastedilmiştir. Öğretmen tüm deneyim ve kazanımlarını ortaya koyarak; derse katılım ve ilgiyi artırma, öğrenciye özgüven kazandırma, kalıcı bilgi sağlama, kendi kendine öğrenmesine katkı sağlama, dil ve yorum becerisini geliştirerek ona farklı bir bakış açısı kazandırma gibi birçok hususta öğrenciye önderlik yapmak durumundadır. Aksi halde verilecek günlük bilgiler öğrencinin sınava dönük öğrenmesine sebebiyet verip, öğrendikleri kesinlikle kalıcı olmayacaktır. Son olarak öğretmenler olarak bizlerin göz ardı etmemeleri gereken birtakım noktaları şu şekilde özetlemek mümkündür.

i. Dilin yaşanılarak öğrenilen bir beceri olduğu unutulmamalı ve izlenceler bu ilkeye göre hazırlanmalıdır.

ii. Oluşturulan öğrenme yaşantıları yaşama ve öğrenci özelliklerine uygun olarak hazırlanmalıdır.

iii. Dil öğrenmenin iki yönü olduğu (anlama ve anlatım) unutulmamalı ve bu becerilere derslerde yeterince yer verilmeli, “programın yetişmesi gerekir” kaygısı taşınmamalıdır.

iv. Öğrenciyi öğretilen dilde daha fazla meşgul etmek için okul dışı etkinliklere yer verilmeli.

- v. Ders izlenceleri hazırlanırken mutlaka uyaran sayısını fazla tutmaya, pekiştiricileri artırmaya özen gösterilmeli.
- vi. Amaca uygun ölçme araçları hazırlamalı, özellikle dil öğretiminde test yoluyla ölçme tekniğine sık başvurulmamalıdır.
- vii. Dil öğreticilerinin derse girmeden önce mutlaka ve mutlaka planlı olarak gitmesi gerekmektedir.¹⁵¹

Üçüncü sebep; Sistem ve materyalin öğrenciye uygun olmamasıdır. Bununla anlatılmak istenen şey; ortada onlarca metot, yüzlerce materyal bulunmasına karşın, öğrencinin bir türlü öğrenememesidir. Öğrencinin zekâ ve gayreti ne kadar yüksek olursa olsun, ona uygun ve doğru bir teknik kullanılmadan başarıdan söz etmek pek mümkün görünmemektedir. Her öğretmenin kendine has bir öğretim şeklinin olmasına rağmen, müfredatta bulunan kitaplar bu teknik ve yöntemlerin kullanılmasına fırsat vermemektedir. Sistem ve materyal seçimindeki eksiklik veya yanlışlık sebebiyle öğretmenler -yıllar önce nasıl öğrendilerse- öğrencilere de aynı teknikle öğretmektedirler. Ayrıca günümüzde kullanılan en belirgin tekniğin en büyük zaafı sadece okuma/yazma üzerine kurgulanmasıdır. Başka bir ifade ile eğitimin merkezinde el ve göz olmaktadır. Hâlbuki dil; kulak ve ağızla kullanılması gereken önemli organlardandır. Sadece göz ve elle kazanılan bir beceriyi, dinleyerek veya konuşmaya çalışarak kullanmaya çalışıldığında ortaya çıkan sonuç, ne yazık ki negatiftir. Bu şekilde hem öğretmenler hem de öğrenciler kısır bir döngü kendi içerisinde yıllardır bir arpa boyu dahi yol alamadan kendilerini yormaktadırlar.

Yukarıdaki sebeplere binaen yabancı dil öğrenememe hususunda iki temel takıntı ortaya çıkmaktadır. İlk olarak dil öğrenmek yerine, günlük hayatta belki çok az ihtiyacı olmasına karşın, kendisini yoğunlaştırılmış gramer bilgileri içerisinde boğarak, bunları pratik hayatta kullanamamak veya kullanmak istese dahi bunun ortamını bulamamak. Hâlbuki artık dünyada rağbet ve kabul gören yabancı dil eğitim sistemi konuşmaya ve anlamaya yönelik olup, gramer bilgileri önemini kaybetmiştir. İkincisi ise öğrendiği dili “acaba konuşurken -cümle veya kelimeyi- yanlış kullanır veya hata edermiyim?” takıntısı yüzünden bir türlü kendisini aşamaması neticesinde özgüven sorunu yaşaması.

Öğretmenlerin üzerine düşen vazifelere değinmekte gerekirse karşımıza bazı yöntem ve kurallar çıkmaktadır.

a- Öğretmenlerin unutmaması gereken ilk şey; öğrenme başarısının iki temel üzerine kurulduğudur. Öğrenme isteği ve öğrenme tekniği. Öğrenme anında içinde bulunulan psikolojik durum ve kullanılan öğrenme metotları öğrenme performansını belirler. Yani öğrenme anında motivasyonun yüksek olması ve etkili öğrenme tekniklerinin kullanılması öğrenme başarısını getirir. Unutulmaması gerek bir diğer husus ise başarının her bilgiyle gelmeyeceği gerçeğidir. Çünkü dedikodu da bir bilgidir ama başarı getirmez. Başarı getiren bilgiye “uzmanlaşmış teknik bilgi” denir. Bu kavrama “neyin, nasıl yapılacağına bilgisi” de diyebiliriz.

¹⁵¹ - Necip Üçok, Genel Dilbilim(Lengüistik), Multilingual yayınları, İstanbul 2004, s.109-113 v.d.; M. Durmuş Çelebi, Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 21, Yıl: 2006/2 (285-307 s.)

b- Herhangi bir dili öğretirken, öğrencileri eğlendirmeyi başarabilmek, Çünkü eğlenerek öğrenilen bir bilgi asla kaybolmaz. Ayrıca öğrencileri dile ezber ile değil, günlük hayattan kesitlerden oluşan konuşma parçalarıyla motive edilmelidir.

c- Türkiye'nin yabancı dil eğitimi sistemi sınav odaklı olduğu için, öğrencinin derslere motivasyonu da sınav odaklı olmaktadır. Amaçları -hiçbir şey öğrenemese dahi- sınav geçmek olan bir öğrenciye bir şey öğretmek mümkün değildir. Öğretmenler olarak bunun önüne geçilmeli ve öğrenciye temel hedefin sınav geçmek olmayıp, dil öğrenmek olduğu izah edilmelidir.

d- Dile hâkim iyi bir öğretmen, yabancı dil eğitiminde insanda var olan dört temel beceriyi (okuma, yazma, konuşma, dinleme) eşit oranda kullanmaya ve bunu öğrencisine kazandırmaya çalışan öğretmendir. Bu sebeple öncelikle öğretmenlerin derslerin belirli bir kısmını konuşmaya(pratik) ayırması gerekmektedir. Dinlemeyi öğretmezsek, öğrenci konuşamaz. Konuşmak ise bir dilin en önemli parçasıdır. Bu yüzden öğretmenler karşılıklı konuşma ve dinlemeye ders sırasında bir miktar zaman ayrılmalıdır. Bu sayede öğrenci bildiği kelimeleri dinleyip konuşarak kendine olan özgüveni sağlamaktadır.

e- Yabancı dil öğreniminde asıl amaç iletişim olduğuna göre anlaşılır olmak en az dilbilgisine uygunluk kadar önemlidir. Ancak, sınıfta öğretmen daha az konuşmalı, öğrenciye öğrettiği şeyleri ifade etme şans ve imkânı vermelidir. Bununla kastedilen dil bilgisini ezberlediği kelimelerle doğru orantılı olarak pratik yapma fırsatı daha çok verilmesidir. Modern dil eğitim felsefesine göre öğrenciyi en fazla konuşturan, en iyi öğretmendir.

Gerek Arapça öğrenirken olsun, gerekse İngilizce veya Fransızca, uyulması ve uygulanması gereken birtakım kurallar vardır. Bunlar takip edildiğinde dil öğreniminde muhakkak bir değişim gözlemlenecektir. Öncelikli olarak sorulması gereken “ben neden Arapça öğrenmeliyim” sorusudur. Bu soruya verilecek doğru cevap, öğrencinin amaç belirlemesinde doğrudan katkı sağlayacaktır. İkinci olarak “Arapçaya ne kadar ihtiyacım var” sorusunun cevaplandırılması, öğrencinin hedef noktasında önünü açmasında yardımcı olacaktır. Araplar “iki kişi öğrenemez: utangaç ve kibirli” şeklindeki meşhur bir sözlerinde, öğrenebilmenin yolunun tevazu ve cesur olmaktan geçtiğini belirtmişlerdir. O halde öğrenemem veya ya yanlış yaparsam korkusu ile kafasına takılan soruları sormaktan çekinmesi, onun öğrenimindeki en büyük engellerdir. Tüm bunlardan sonra Arapça öğrenmek isteyen arkadaşlarımıza birtakım değerli bilgileri şu şekilde özetlemek mümkündür.

1- Arapçayı nasıl öğrenmek gerektiğini bilmek (metot/teknik), Arapça öğrenmekten çok daha öncelikli ve önemlidir. Aksi halde boşa kürek çekmiş olursun. Hem zamanın hem de hevesin gider. Ayrıca Her şeyi hemen öğrenmeye çalışmamalı, açık ve gerçekçi hedefler seçip buna göre öğrenme hızı belirlenmelidir.

2- Arapça öğrenmek demek, birtakım dilbilgisi kuralları(sarf, nahiv) ile birkaç kelime ezberlemekten ibaret değildir. Dilsel yapı bilgisi, anlam, aktarım ve güzel konuşma becerisi kazanıldığı takdirde Arapça öğrenilmiş olur.

3- Arapça çok zengin bir dil olması sebebiyle, içerisinde sınırsız sayıda anlatım kalıpları mevcuttur. Bunların tümünü ezberlemek mümkün olmamakla birlikte, öğrenci kendisini korkutmamalı, günlük hayatta ihtiyacı olduğu kadarını öğrenmeli. Önemli olan çok öğrenmek değil, öğrendiğini kullanabilmektir.

4- Dilbilgisi, iletişim doğruluğunu kontrol eden bir sistemdir. Bu sistem

alıştırma ve uygulamalarla kazanılarak melekeye dönüştüğünde maksadına uygun kullanılmış olur.

5- Arapça konuşma becerisi kazanmak, ona has birtakım kurallar çerçevesinde gerçekleşebilir. Arapça konuşabilmek için ezberlenmiş konuşma kalıplarını değil, herhangi bir konuşma esnasındaki arzu ve isteklerinizi çok açık, kısa ve düzgün cümlelerle ifade etmeye çalışmak, görüş, teklif ve seçenekler sunmaktan asla çekinmemek gerekmektedir.

6- Arapça ile ilgili olduğu müddetçe konuyu anlamaya yardımcı olacak her soruyu cesaretle sormalı, gerektiğinde açıklama istemekten çekinmemeli.

7- Sağlıklı bir Arapça öğrenimi için öncelikle dinleme ve anlama becerisini kazanmanın gerektiğini asla unutmamakla birlikte, bu becerilerin gelişmesi için sesleri, telaffuz ve anlamı açık olan kısa cümleler tercih edilmelidir.

8- Anlama becerisinin geç gelişmesi halinde öğrenci, Türkçeye tercüme ederek anlama alışkanlığına geçer ki, bu durum öğrenme yeti ve zevkini köreltir. Arapça, Türkçe düşünüp Arapça konuşma şekline dönüşen bir olmaktan ziyade, kendi kültürel kavramlarıyla anlaşılması gereken bir dildir. Bunun söylenmek istenen, hangi dili öğreniyorsak o dilin ifade tarzlarını kullanmalıyız. Dinlediklerinizi anladığımızı göstermek için, yeri geldiğinde konuşmaya katılmak ve eğer varsa- teklif ve seçenekler sunulmalıdır. Unutulmaması gereken, aktif hafıza olmadan Arapça iletişiminin kurulamayacağıdır. Bu hafızanın oluşması için dinleme ve anlamının özel bir yeri vardır.

9- Okuma melekesinin geliştirilmesi Arapça öğrenim/öğretim sistemi içerisinde bir bütün olarak kazanılması gerekmektedir. Bundan kasıt öğrencinin okuduğunu anlamak için okuması olup, temel hedefi anlama olmayan bir okuma, öğrenim adına bir şey kazandırmamaktadır.

10- Okuma melekesini geliştirmede katkı sağlayan unsurlar; okurken hecelemeden, düzgün telaffuz, sesin açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmeli, uygun bir hızla, duraklamadan ve anlayarak okumaya çalışmak, bir müddet sonra ise sesli okuma çalışmaları yapmaktır. Aynı şekilde okuma esnasında dikkat okunan metin üzerine yoğunlaştırılmalı, gerekirse özetlenmeye çalışılmalıdır.

11- **Sadece okuyarak çalışmak görsel belleğin çalışması demektir.** Ancak sesli olarak tekrarlayarak çalışmak ise, görsel ve işitsel belleğinde çalışmasıdır. Bu işlem, dil öğrenmek için çok faydalı bir davranıştır. Böylece hem telaffuz yeteneği artar, hem de cümle kurma becerisi gelişir. **Yeni konuları çalışırken, ara sıra kitabın gerisine dönüp eski öğrendiklerinizi sesli olarak tekrarlamak,** zayıf olan dil temelini devamlı güçlendirmek demektir. Dil öğreniminde bu önemli bir ayrıntıdır.

12- Arapçayı düzgün bir şekilde yazmasını öğrenmek, en az düzgün okumak ve konuşmak kadar önemli bir beceridir. Bu beceriyi geliştirmek için verilen ödevler yazılmalı, güzel ve hatasız yazabilmek için zaman zaman diğer hat yazıları taklit edilmelidir.

13- Yazma melekesini geliştiren bir diğer etken ise, duyduğu, dinlediği veya öğrendiği bir cümleyi hiçbir yere bakmadan yazmaya çalışmasıdır. Günümüz teknolojisi kullanılarak, mektup arkadaşlığı yapılabilir, E-posta, kart, mektup yazarak yazı ile iletişim kurma fırsatları yakalanabilir.

14- Not defteri kullanımı hem kelime ezberi hem de yazma melekesinin

geliştirilmesinde çok önemli bir alettir. Yeni bir kelime duyulduğunda hemen **not edilmeli, faydalı bir cümlede kullanılmalı, imkân dâhilinde** bu kelimeleri günlük konuşmalarda—en az bir defa- kullanmaya gayret edilmelidir.¹⁵²

SONUÇ

Dil öğrenim ve öğretimi hakkında binlerce sayfa tutarında çok değerli bilgiler verilmiştir. Bunlardan yola çıkarak, öğrencilerin Arapça öğrenmedeki zorlukları göz önüne alınmış, buna karşın birtakım kolaylıklar/püf noktaları tespit edilmiş, bunlara uyulduğu takdirde artık Arapça öğrenilmesi çok zor ve korkulan bir dil olmaktan çıkıp, herkesin öğrenmek için can attığı, öğrenirken de zevk aldığı bir dil haline gelecektir. Bunun için öğretmenlerden özveri, öğrencilerden ise gayret ve azim beklenmektedir. İstatistiklerin bize verdiği bilgilere göre; normal bir insan 6 ay süren bir kurs sonunda günlük ihtiyaçlarını anlatabilecek seviyede öğrenmiş sayılmaktadır. Kurs süresi 12 aya çıktığında sosyal ve politik konularda konuşabilecek derecede altyapı sahibi olurken, 18 aylık bir kurs sonucunda üniversite eğitimi alabilecek kapasitede bilgi ile donatılmış sayılmaktadır. Tüm bunlara rağmen hiçbir şey için vakit geçmiş sayılmamalıdır ve alınacak bir dizi tedbirler sonucu insanımıza dil öğrenme melekesi tekrardan kazandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- 1- **Ahmet Subhi Furat**, Arap Edebiyatı Tarihi, (Başlangıçtan XVI. Asra kadar), İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1996.
- 2- **Berke Vardar**, Dilbilim Yazıları, Multilingual Yayınları, İstanbul 2001
- 3- **Beşir Gögüş**, Türkçe Öğretimine Genel Bir Bakış, TED Yay., Ankara 1993.
- 4- **Candemir Doğan**, Arapça öğrenim/öğretim kılavuzu, Darü'l-Kütübü'l-Mısıryye, Kahire 2008.
- 5- **Diane Larsen-Freeman**, Techniques and Principles in Language Teaching, Oxford University Press, Oxford 1986.
- 6- **İslam Ansiklopedisi**, T.D.V. Yay., İstanbul 2001.
- 7- **Journal of Language and Linguistic Studies**, Vol.4, No.2, October 2008.
- 8- **Kenan Demirayak**, Arap Edebiyatı Tarihi-1; Cahiliye Dönemi, Fenomen Yay., Erzurum 2009.
- 9- **Necip Üçok**, Genel Dilbilim(Lengüistik), Multilingual yayınları, İstanbul 2004
- 10- **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** (Erciyes Üniversitesi E.F.) Sayı: 21, Yıl: 2006/2.

¹⁵² - yukarıdaki tavsiye ve öğütler, anonim olmakla birlikte Candemir Doğan'ın telif eserinden kısmen istifade edilmiştir. Bkz; Candemir Doğan, Arapça öğrenim/öğretim kılavuzu, Darü'l-Kütübü'l-Mısıryye, Kahire 2008, s. 58, 130, 169, 200.